

El senyal

MARTA MENEU-BORJA

TRANSIT

EMA MAJÚSCULA

El rellotge del campanar s'havia aturat aquella matinada a dos minuts de tocar les quatre. Era diumenge i el pare Higinio se n'havia assabentat poques hores després, quan havia matinat per tal de preparar la missa d'aquell dia del Senyor. Decidí trucar a l'electricista i apel·lar a la seua caritat cristiana per tal de solucionar-ho abans de la missa. Ell era capellà, no electricista. Feia anys que havia deixat de pujar allà dalt per fer sonar les velles companyes de treball. Mentre buscava el telèfon de l'electricista perquè revisara el complex i avançat sistema electrònic a través del qual sonaven ara les campanes, rebé una altra telefonada. Era l'alcalde en persona.

L'ajuntament de la ciutat volia organitzar un minut de silenci en homenatge a una dona assassinada el dia anterior. Un crim masclista, explicà l'alcalde. El seu fil de veu elèctric, que es filtrava per l'auricular del fix de l'església, emfasitzà sarcàsticament la paraula «presumptament». La policia havia detingut el marit

de la víctima mentre seia a la barana d'un dels ponts que travessaven la ciutat. No semblava voler llançar-s'hi, segons havien dit els agents. Només mirava cap avall amb la mirada perduda. Massa covard per estimbar-s'hi, havia sentenciat un d'ells.

El minut de silenci havia de ser allí, a la plaça del barri d'on era la dona o, almenys, on havia viscut. Havia de ser, fet i fet, a la plaça del barri que l'església del pare Higinio presidia: la missa de dotze d'aquell diumenge hauria de ser suspesa. Necessitaven l'espai de la plaça i les campanes a la seua disposició. El pare Higinio s'ho prengué amb indignació: no era correcte suspendre una missa. Gens. Per res del món suspendria una missa de diumenge, que era quan més públic tenia. L'alcalde i el seu equip li pregaven que per primera vegada, i com a cosa excepcional, fera festa ell també aquell diumenge. No obstant això, el pare Higinio plantà la cresta: si volien fer un homenatge, l'església havia d'intervindre-hi també. Finalment, l'alcalde hagué de resignar-s'hi. El pare Higinio intervindria a la concentració mitjançant un breu parlament a canvi de suspendre la missa perquè el minut de silenci fora justament el moment exacte en què aquella dona havia estat assassinada vint-i-quatre hores abans. La següent telefonada que sonà en aquell despatx rudimentari

l'atengué amb molta més parsimònia que la primera, el pare Higinio. Era l'electricista, però per primera vegada en anys, ell també feia festa un diumenge.

L'electricista havia acudit a temps i el pare Higinio, que havia matinat per a batre l'empedrat, obrí aquella concentració amb un breu parlament sobre la mort i sobre les dones. Moderat; el pare Higinio coneixia els límits políticament correctes. L'alcalde, un home conscienciat i combatiu als seus setanta anys, s'hi havia negat quan el seu equip ja havia cedit a la contraproposta del rector. Argumentà que havia estat una iniciativa civil, no religiosa i que, de tota manera, tampoc no sabien si la víctima havia sigut creient catòlica apostòlica romana o no. La insistència del pare Higinio i d'unes senyores amb la permanent acabada de fer, indignades per la cancel·lació de la missa, feren que l'alcalde acabara claudicant. Ja en tenien prou amb un presumptuós cardenal de sotana roig vellut per a barallar-se també amb els qui vestien humils sotanes negre cotó.

Les campanes sonaren parsimonioses i cadencioses, acompanyant la penombra d'aquell dia encapotat.

La grisor del cel aportava humitat a aquella escena. Recordava al *xirimiri* del nord, però la humitat mediterrània era ben diferent. Era invisible i profunda. Penetrava els ossos i mai t'hi acostumaves. Havien acudit bastants veïns, alguns per deure moral, altres perquè coneixien la víctima o perquè havien sentit que l'alcalde hi assistiria i no volien perdre l'ocasió. La gentada s'havia col·locat en semicercle, seguint l'alcalde i el seu equip, que eren d'esquena a l'església. Enfront d'aquella gentada en forma de mitja lluna, una fotografia impresa en cartó ploma, amb el rostre de la víctima, els tornava la mirada. Era una dona d'edat mitjana, vorejant els quaranta-cinc anys, potser menys. Els qui hi assistien sense conèixer-la només sabien que havia arribat al barri després de casar-se i que no treballava. Era l'únic xafardeig que havia pogut circular entre el barri en tan poc temps. No feia ni dos dies que l'havien matada. A la fotografia semblava lleugerament pàl·lida. Els cabells foscos, tallats arran del bescoll, li accentuaven encara més la blancor de la pell. Entre un tímid escot, la lletra ema majúscula penjava d'una cadena daurada. Ulls redons i cansats, perduts cap a l'objectiu de la càmera, i de color fosc. Cara arrodonida emmarcada per un serrell llis i curt, que només cobria la meitat superior del front. Galtes

gruixudes, unflades. Semblava que li hagueren acabat d'extraure els queixals de l'enteniment a ambdós costats. No somreia. O sí. Era l'expressió més pareguda a la de la Mona Lisa. Una *Gioconda* contemporània amb un incert final.

Una sobtada ràfega de vent abaté la fotografia de cartó ploma i la tombà a terra, amb aquella expressió de Mona Lisa cap per avall. Una dona magra, d'estatura mitjana i amb els cabells artificialment pèl-rojos a l'altura dels muscles, trencà aquella mitja lluna de gent per a col·locar de nou la fotografia sobre el faristol. Les ulleres de sol li cobrien la major part del rostre, però era impossible ocultar la desesperació que emanava d'aquella dona anomenada Tamara. La policia l'havia anada a buscar a casa seua el dia anterior. Havia estat l'última persona que l'havia vista amb vida. A ella, la protagonista d'aquell minut de silenci, la portadora d'aquella ema majúscula al coll. Ema de maduresa, de magra, de majestuosa, malapta, malastruga, malenconia, malson, marasme, marit, ema de març i ema de morta. L'última, a banda del seu marit, aquell porc detingut a la barana del pont amb forma de pinta gegant. Aquell pont que abraçava el riu fantasma i travessava en canal la ciutat, com una autòpsia. Li devien haver fet autòpsia, a ella? Millor no pensar-hi.

Tamara no plorava. No li quedaven llàgrimes als ulls color terra humida. Els llavis entreoberts i sense pintar dibuixaven una lluna tombada, la mateixa que formava aquella multitud de veïns a la plaça. Necessitava mantindre la boca oberta per tal que el dolor no l'ofegara, no acabara escanyant-la. Tampoc no li quedaven forces per a tancar la mandíbula. A través d'aquella obertura expulsava profundes i amargues bafarades d'alé. S'ajupí i plantà un genoll a terra per estabilitzar-se. La dona de la fotografia tremolà quan Tamara agafà aquell retrat. Les mans no li estaven quietes. La ment tampoc; era una rotativa col·lapsada que no s'aturava imprimint records de les dues persones que havia perdut aquell fatídic cap de setmana. De tant en tant, després d'uns sospirs anguniosos, una ganyota espasmòdica transformava el seu rostre. Les commissures dels llavis es tensaven i la barbeta es contreïa, esperant que els ulls acompanyaren amb unes llàgrimes d'àcida angoixa. Però les llàgrimes no arribaven i Tamara sentia rampes a les galtes per la tensió del rostre. Era com un embassament a punt de rebentar: la tristesa s'acumulava i excedia la gola, on un mur del més fosc formigó obstruïa la veu, els crits que desitjava abocar i la soledat amb què es corcorcava lentament.

Joana sentí una pena profunda quan, enmig del silenci, el rostre d'aquella dona besà el terra. Allò no s'ho mereixia ningú, ser assassinat. Una lleugeresa calmà la seua quietud quan una dona pèl-roja s'avançà per tal de recol·locar la fotografia. Suposà que devia conèixer la víctima, perquè es veia molt afectada. Ella estava afectada també, és clar. Però la seua incapacitat per empatitzar amb aquell rostre pla i desconegut la limitava profundament. Certament no era desconegut del tot: li sonava haver-lo vist pels corredors del supermercat. El de la façana color verd. La solemnitat que havia adoptat al seu semblant, però, es veié traïda per un lleu somriure que hagué de desfer immediatament. No podia deixar que cap veí descobrira la seua insolència. La polsera que duia la dona amb ulleres de sol era la causa d'aquell somriure. Era de colors vius, de tela i amb una inscripció. «La polsera al final sí que triomfà, sí», pensà Joana per a ella. Aquell divendres, dos dies enrere, l'associació de veïns amb la qual col·laborava havia organitzat un concert a la plaça amb motiu de les festes municipals. No s'hi esperava molta gent, Joana, però admirà la capacitat d'atracció que l'associació havia tingut aquella vegada. Potser havien estat els grups convidats, o la coincidència de l'esdeveniment amb la fi de les festes dels pobles veïns. Allò no era un poble,

ja no, però l'esperit de poble mai no desapareix, no? Les polseres commemoratives, idea d'aquell doctorat en màrqueting que també col·laborava amb l'associació, havien complit el seu paper. L'ambient havia sigut espectacular i això enorgullia Joana, que havia pogut eixir amb la resta de dones de l'associació per primera vegada des que tenia l'edat dels seus fills.

Una imperiosa curiositat s'apoderà dels seus ulls i llavors realitzà un ràpid vol d'àguila per escodrinjar cada canell dels assistents. Unes quantes xiques joves, d'uns vint-i-pocs anys, deixaven entreveure aquella polsera sota les mànigues de samarretes i camises negres, a joc amb la grisor del dia i la solemnitat de l'acte. Entre elles hi havia la seua nora. No Nora, la seua filla, que vivia a Castelló, sinó Dori, la xicona del seu Marc, tot un homenet ja. Ell també hi era, al costat de Dori i una altra xica que no deixava de mirar cap a on eren ella mateixa i Ander, el seu fill adolescent. Aquella altra xica no devia tindre encara els díhuit. Potser coneixia Ander de l'institut. Joana abaixà la vista i observà la polsera que rodejava el seu propi canell. No pogué evitar preguntar-se amb un aire tèrbol si la dona de la fotografia també devia haver dut aquella polsera. Si aquella pobra desventurada també havia estat al concert del divendres,

allà mateix, on ara es feia un minut de silenci. Allà mateix, a la plaça del barri.

Dori es mossegava les ungles mentre la multitud observava en silenci com queia abatuda pel vent la fotografia d'aquella dona. La seua cabellera lànguïda i obscura desprenia una aroma de xiclet de maduixa. Sempre li preguntaven pel xampú que utilitzava. Estava compungida. Mirava fixament aquell faristol buit color negre. Semblava una figura raquítica enmig d'aquella solemnitat. L'esquelet de la mateixa mort, despullada de la seua túnica i de la seua godalla que mirava amb benevolència la fotografia de la víctima a terra. Estava confusa, la dona de la fotografia. Ella també ho estava. «Dori, estàs bé?», li preguntà el seu xicon. Dori sentí com el braç d'ell li envoltava la cintura i, en un acte reflex, ella feu força per mantindre la panxa cap a dins. No contestà a Marc. Continuà mirant absorta la imatge recol·locada que presidia la concentració.

Aquella dona no havia mort perquè sí. L'havia assassinada un home. En casos així, a la televisió solen afegir «amb denúncies prèvies de maltractament», o per contra, «sense denúncies prèvies de maltractament». I ella? Ella mateixa s'havia encarregat de mal-

tractar el seu propi cos. Ella sola, sense cap marit ni ningú més. Havia castigat, havia enganyat i exigit al seu cos més que a si mateixa, i allò la pertorbava.

Dori sentí la calidesa de Marc i s'apropà més a ell. Relaxà l'abdomen. Era un d'aquells dies per a ella. Un dels dies en què es mirava a l'espill i es veia guapa, s'agradava. N'eren pocs, aquells dies. Sentia un amor profund pel seu xicon i estava orgullosa de si mateixa per haver-hi construït tots els moments que havia passat amb Marc. Per haver aconseguit que ell es fixara en ella. Per agradar a un xic tan extraordinari, a pesar dels quilets que havia guanyat últimament. Se sentia culpable per estar feliç en tal escena. Ella almenys tenia Marc. A ell s'aferrava sempre en els moments més baixos, que patia sovint. Mirà al seu voltant. Després d'aquells segons, la gentada es dissoldria. Cadascú tornaria a la seua vida i la plaça tornaria a quedar buida amb la fotografia d'aquella dona mirant al no-res. Marc havia promés convidar-la a un nou restaurant del barri prop del seu pis. Ells també se n'anirien en acabar aquell minut. Què podria demanar per dinar? Desconeixia quin era el seu plat preferit. De xiqueta li agradava la pizza, però amb les restriccions, la pizza havia estat desterrada i vetada, i així altres tants aliments dels quals ja no recordava ni tan sols el sabor.

No recordava el sabor de les valencianes que solia berenar amb la seua àvia. Ni tampoc recordava quin gust tenien els bunyols que tothom comprava pel març, però preferia no pensar-hi perquè allò la sumia en una histèria polaritzada. Ara sí. Fes-ho, estàs jugant amb foc. No; què fas? Ara no. La dona de la fotografia era magra, també. Dori no pogué evitar preguntar-se si la dona havia caigut en alguna d'aquelles dietes miraculoses o si per contra comprava bunyols pel març. Potser no li havia calgut preocupar-se per la seua silueta. Dori sentia una profunda enveja per aquells que no es preocupaven per la silueta. N'hi havia de dos tipus: els qui necessitaven preocupar-se'n però eren massa feliços ignorant-ho i els qui no ho necessitaven perquè la seua genètica els havia aplanat el camí. Maleïts afortunats.

La tia d'Ivonne estava realment afectada. S'havia pres moltes molèsties perquè anara com més gent millor a l'acte. No havia dormit gens des que la policia havia anat a interrogar-la a casa. Després de buidar el seu cos de llàgrimes i asserenar-se a força de valerianes en pastilla, havia trucat al pare de la dona i s'havia ofert per a organitzar el funeral. Un reumatisme senil havia

impedit assistir al minut de silenci al progenitor de la malaurada protagonista, que era al poble quasi sense poder caminar.

Ivonne s'apartà en silenci quan la germana del seu pare tornà a endinsar-se entre la multitud després de col·locar la fotografia al faristol de nou. S'aturà just darrere d'Ivonne, que intentà abraçar-la. El moviment no fou molt destre i quasi xocaren amb Xim, que també era darrere d'Ivonne. Xim agafà pels muscles Ivonne perquè no perdera l'equilibri després d'aquella desventurada abraçada i li feu un petó a la coroneta. Ivonne sentia molta llàstima per la seua tia Tamara. A la dona de la fotografia, la seua millor amiga, no havia arribat a conèixer-la. Però sabia que ara Tamara era sola. El seu exmarit, Eugeni, tampoc no hi era a la plaça. Ni el cosí d'Ivonne, fill de Tamara i Eugeni. Ivonne havia volgut preguntar-li pel xiquet, però tampoc no havia sabut com. Després de l'abraçada fallida, havia decidit deixar estar el tema. Tamara es trobava completament sola entre tota aquella gentada que homenatjava la seua millor amiga. Ivonne no havia volgut saber com havia estat assassinada. Ho havia considerat massa morbós, però no deixava d'imaginar-se escenes tretes de la seua filmografia mental on una dona era assaltada per una figura robusta i mas-

culina. Potser havia sigut mentre era a la dutxa, com a *Psicosi*, o al portal de casa. Potser el seu marit l'havia escomesa quan caminava sola pel carrer, de nit. Era el més probable. Ivonne havia quedat molt impactada quan l'alcalde de la ciutat havia descobert la fotografia en mig de tota aquella congregació de persones. No la coneixia, a la dona; no. Però la reconeixia. Era la dona amb qui s'havien trobat pel carrer la matinada de divendres a dissabte, quan tornaven a casa Dori, Marc i ella del concert de la plaça. Ivonne abaixà la mirada i es quedà absorta mirant la polsera de tela que li envoltava el canell. Només podia recordar el rostre d'aquella dona plorant, observant-los espantada mentre ells continuaven caminant per aquella avinguda plena de comerços sense aturar-se. Havia sigut estrany. Dori i Marc anaven massa bufats per a adonar-se'n, però la mirada d'Ivonne havia coincidit durant uns segons amb la d'aquella dona. Els segons suficients perquè la por que sentia aquella mirada negada de llàgrimes arribara als ulls d'Ivonne. Allò havia de ser un senyal. Un senyal que la imaginació d'Ivonne emprà per a torturar-la. La preocupació i el trastorn de pensar que havia pogut morir en aquell carrer, sola, moments després que ells hagueren passat per allí mateix, pertorbà la ment d'Ivonne.